

Gökçe TOPALOĞLU

**AVRUPA BİRLİĞİ'NİN
AVRUPA İNSAN HAKLARI
KONVANSİYONU'NA
KATILIMI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR LİSTESİ	XIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KATILIM ÖNCESİ SÜREÇ ve KATILIM HAZIRLIKLARI

I. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN AVRUPA İNSAN HAKLARI KONVANSİYONU'NA TARAF OLMASI DÜŞÜNCESİNİN ORTAYA ÇIKIŞI	5
A. 1979 Tarihli Komisyon Memorandumu.....	5
B. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın 2/94 Sayılı Danışma Görüşü	6
II. ÜYE DEVLETLERİN KATILIMLA İLGİLİ SORUNLARDAKİ TUTUMU.....	7
A. Özerklik Endişesi	7
B. Bireysel Başvurularda İç Hukuk Yollarının Tüketilmesi Gerekliliği	8
C. Devletler Arası Davalar	9
III. KATILIMIN GEREKLİLİĞİ	9
IV. AVRUPA İNSAN HAKLARI KONVANSİYONU VE AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİSİ ...	13

A.	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Avrupa Birliği'ne İlişkin Davalardaki Tutumu	13
B.	Avrupa Birliği'nde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Yeri.....	17
1.	Avrupa Birliği Mevzuatında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	17
2.	Avrupa Birliği Kurumlarının Faaliyetlerinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	19
3.	Avrupa Birliği Adalet Divanı İçtihatlarında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	20
V.	KATILIMIN GERÇEKLEŞTİRİLEBİLMESİ İÇİN GETİRİLEN DÜZENLEMELER.....	23
A.	Avrupa Birliği'nin Uluslararası Örgüt Niteliğinin Katılım Prosedürüne Etkisi	23
B.	Normatif Düzenlemeler.....	25
1.	Lizbon Antlaşması ile Getirilen Düzenlemeler...25	
a.	Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Münhasır Yetkisinin Korunması.....	28
b.	Avrupa Birliği'nin ve Birlik Hukukunun Özelliklerinin Korunması.....	29
c.	Üye Devletlerin Özel Durumlarının Korunması	29
2.	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 14 No.'lu Protokol ve İnsan Hakları Yönetim Komitesi'nin Katılıma İlişkin Raporu.....	30

İKİNCİ BÖLÜM

KATILIM ANLAŞMASI TASARISI ve İÇERİĞİ

I.	KATILIM ANLAŞMASI TASARISI	35
A.	Katılım Anlaşması Tasarısının Hazırlık Aşaması	36

B. Katılım Anlaşması Tasarısının Kapsamı.....	39
1. Avrupa Birliği'nin Ek Protokollere Katılımı	40
2. Avrupa Birliği'nin Çekince Getirebilme Hakkı..	42
3. Katılımın İç Hukuk Kurallarıyla Desteklenmesi	42
C. Katılımın Gerçekleştirilmesi Usulü	43
II. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN AVRUPA KONSEYİ'NDE TEMSİLİ.....	43
A. Avrupa Birliği'nin Parlamenterler Meclisi'nde Temsili	43
B. Avrupa Birliği'nin Bakanlar Komitesi'nde Temsili...	44
III. DAVA ARKADAŞLIĞI (CO-RESPONDENT) MEKANİZMASI	46
A. Dava Arkadaşlığı Mekanizması ve Üçüncü Tarafların Müdahalesi Arasındaki Farklar.....	48
B. Dava Arkadaşlığı Mekanizmasına İlişkin Düzenlemelerinin İncelenmesi.....	49
C. Avrupa Birliği'nin Dava Arkadaşlığı	51
D. Üye Devletlerin Dava Arkadaşlığı.....	54
E. Dava Arkadaşlığı Mekanizmasının İhtiyarılığı	55
F. Dava Arkadaşlığı Mekanizmasının Avrupa Birliği İç Hukukunda Düzenlenmesi İhtiyacı	56
IV. İÇ HUKUK YOLLARININ TÜKETİLMESİ KOŞULU VE ÖN İŞTİĞAL (PRIOR INVOLVEMENT) MEKANİZMASI.....	58
A. Avrupa Birliği'ne Karşı Açılan Davalar	60
1. Avrupa Birliği Birincil Hukukundan Doğan İhlaller.....	61
2. Avrupa Kamu Denetçisi'ne (Ombudsman) Başvuru.....	63
B. Üye Devletlere Karşı Açılan Davalar	63
C. Ön İştigal Mekanizmasına İlişkin Muhtemel Yöntemler.....	67

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Avrupa Birliği Adalet Divanı'na Başvurması Yöntemi	67
2. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Görüş Bildirmesi Yöntemi.....	68
3. Avrupa Komisyonu'nun Avrupa Birliği Adalet Divanı'na Başvurması Yöntemi	69
D. Hızlandırılmış Karar Prosedürü	73
E. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Ön İştilgal Mekanizması ile Değerlendirebileceği Hususlar	74
V. TARAFLAR ARASI DAVALAR.....	76
A. Avrupa Birliği ve Avrupa Birliği'ne Üye Devletler Arasındaki Davalar	77
1. Avrupa Birliği Adalet Divanı ve Avrupa İnsan Hakları Arasındaki Yetki Çatışması.....	77
a. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Münhasır Yargı Yetkisi.....	78
b. Avrupa Birliği'nin Taraflar Arası Davalardan Muaf Tutulması Tartışması.....	85
c. Katılım Anlaşması Tasarısı'nda Mevcut Olan Düzenleme.....	86
2. Üye Devletlerin Avrupa Birliği'ne Karşı Dava Açması	88
3. Avrupa Birliği'nin Avrupa Birliği Üyesi Devletlere Karşı Dava Açması.....	91
B. Avrupa Birliği ve Avrupa Birliği Üyesi Olmayan Devletler Arasındaki Davalar	92
1. Avrupa Birliği'nin İnsan Hakları Alanında Uluslararası Zemindeki Yetki Tartışması.....	94
2. Avrupa Birliği'nin Üçüncü Devletlere Karşı Dava Açması	97
VI. AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANİ'NİN KATILIM ANLAŞMASI TASARISI'NA İLİŞKİN 2/13 SAYILI GÖRÜŞÜ.....	98

A. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 53.....	99
B. Karşılıklı Güven Prensibine Aykırılık.....	100
C. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 16 No'lu Protokolü.....	101
D. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Münhasır Yargı Yetkisi'ne İlişkin ABİA Madde 344'e Aykırılık.....	103
E. Dava Arkadaşlığı Mekanizmasına İlişkin Düzenlemeler	104
F. Ön İştigal Mekanizmasına İlişkin Düzenlemeler ...	105
G. Ortak Dışişleri ve Güvenlik Politikası Alanında Yargısal Denetim	106

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KATILIMIN AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNA MUHTEMEL ETKİLERİ

I. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN POZİTİF YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	109
A. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Pozitif Yükümlülük Kavramı.....	109
1. Pozitif Yükümlülüklerle İlişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları.....	111
2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Uluslararası Örgütler Bağlamında Pozitif Yükümlülük Yaklaşımı.....	113
B. Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Pozitif Yükümlülüklerle Yaklaşımı.....	116
C. Avrupa Birliği'nin Gelecekteki Pozitif Yükümlülükleri.....	118
1. Koruma ve Önleme Yükümlülüğü.....	119

2. Soruşturma Yükümlülüğü	120
3. Caydırma ve Kovuşturma Yükümlülüğü	121
II. AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NİN UYGULANMASI	122
A. Konvansiyon'a Katılımın Ardından Avrupa Birliği Hukukunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Yeri.....	122
B. Temel Haklar Şartı ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İlişkisi	124
III. AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANI VE AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ İLİŞKİSİ.....	129
A. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarının Bağlayıcılığı	129
B. Eşdeğerlik Varsayımının Geleceği.....	130
IV. AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNUN ÖZERK YAPISININ KORUNMASI	136
A. Avrupa Birliği'nin Özerk Yapısının Katılım Çerçevesinde İncelenmesi.....	136
B. Ortak Dışişleri ve Güvenlik Politikası Alanına İlişkin Muhtemel Sorunlar	142
SONUÇ	145
KAYNAKÇA	147
EK – 8 No'lu Protokol	169